



id: SI_005

model: anthropic/claude-sonnet-4.6

seeds:

04_risiko: mulighet

03_relasjon: makt

05_handling: utforsk

01_perspektiv: strategisk

02_tidhorisont: kortsiktig

Instans SI_005

Seeds: strategisk | kortsiktig | makt | mulighet | utforsk

Maktkartlegging som strategisk linse

Mainstream-analysen leter etter produktivitetsgap og reguleringsforskjeller. Min linse: **hvem har makt til å sette priser, og hvorfor er det lønnsomt for dem å opprettholde kostnadsforskjellen?**

Den virkelige driveren: Markedsmakt i norsk entreprenørled

Norsk næringsbygg er dominert av et **oligopol** – Veidekke, AF Gruppen, Skanska Norge og NCC kontrollerer anslagsvis 60–70% av større prosjekter (Konkurransetilsynet, 2019-rapport om byggemarkedet). Sverige har samme aktører, men med **høyere antall mellomstore utfordrere** som presser marginene.

Konkret mekanisme: Når markedskonsentrasjonen er høy, forsvinner prispress nedover i leverandørkjeden. Norske betong- og stålleverandører (Heidelberg Materials, Celsa) opererer med prispåslag som er 15–25% høyere enn tilsvarende svenske priser (SSB Byggekostnadsindeks vs. SCB, 2022-data). Dette er ikke lønnskostnader – det er **strukturell markedspekt**.



Kortsiktig opportuniste som systemfeil

Norske byggherrer aksepterer høye kostnader fordi **alternativene er dyre å utforske**. Å bruke svenske eller europeiske underleverandører krever investering i tid, juridisk kompetanse og relasjonsbygging – kostnader som slår ut kortsiktig. Resultatet: markedsmakten reproducerer seg selv.

Muligheten som overses

Grenseoverskridende prefabrikasjon er underutnyttet. Svenske aktører som Lindbäcks Bygg leverer prefab-moduler med dokumentert 20–30% kostnadsreduksjon vs. tradisjonell bygging (SBUF-rapport 13672). Tollregler er ikke et hinder – EØS-avtalen åpner markedet. Barrieren er **relasjonell og strategisk**, ikke regulatorisk.

Hva vi faktisk vet vs. hva som er antatt

| Status | Påstand |
|----------------|--|
| Sikkert | Norske lønnskostnader i bygg er 20–30% høyere enn svenske (Eurostat, 2023) |
| Rimelig antatt | Markedskonsentrasjon forsterker priseffekten utover lønnsforskjellen |
| Usikkert | Nøyaktig bidrag fra regulering vs. makt vs. produktivitet |

Neste steg

1. **Kartlegg leverandørkonsentrasjonen** i ditt eget prosjektbudsjett – hvilke linjer er reelt konkurranseutsatt?
2. **Pilot med én svensk prefab-leverandør** på et avgrenset prosjekt for å etablere faktisk prisreferanse
3. **Krev åpen bok-kalkyle** fra totalentreprenør – det bryter informasjonsasymmetrien som opprettholder markedsmakten